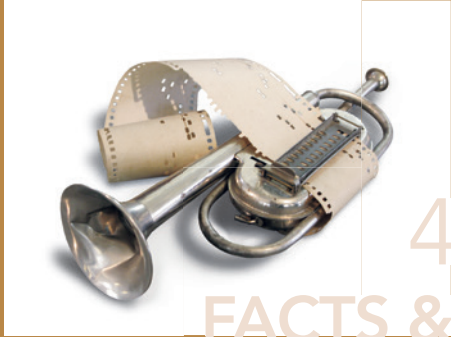

MUSEUM MAGAZINE 75 SPEELKLOK

WIJ ZIJN
VERNIEUWD!

ZING, SPEEL, DRAAI, DANS, LACH, HOOR EN BEWONDER

4 FACTS & FIGURES

5 HET VERHAAL VAN DE LANGE GAVIOLI

10 EEN NADERE KENNISMAKING MET...

12 EERSTE EN LAATSTE AANKOPEN

INHOUD

3	VOORWOORD	10	EEN NADERE
KENNISMAKING MET...
4	OUD NIEUWSCH	12	EERSTE EN LAATSTE
AANKOPEN
4	FACTS & FIGURES	14	TENTOONSTELLING
MUZIEKDOOSJES
5	HET VERHAAL VAN
DE LANGE GAVIOLI	15	COLOFON
6	WIJ ZIJN VERNIEUWD!	16	AGENDA
10	TROTSE VRIEND VAN		

Hoe begin je een museum?
Meestal is een bestaande collectie
van een privéverzamelaar of van
een instituut het startpunt.
En vrijwel altijd is 'behoud voor
de toekomst' de drijfveer. De
geboorte van Museum Speelklok
verliep heel anders!

VOORWOORD

In 1954 besloot een groepje liefhebbers om een tentoonstelling te organiseren met automatisch spelende muziekinstrumenten vanuit de overtuiging dat dit, deels Nederlandse, erfgoed de aandacht van het publiek verdiende. Het kostte hen twee jaar om werkende exemplaren te vinden en op 18 augustus 1956, 60 jaar geleden, was de tentoonstelling een feit. Het was een doorslaand succes, waarna het museum werd opgericht.

Een periode van groei volgde: er werden spectaculaire aankopen gedaan, het museum verhuisde tweemaal, internationaal aanzien volgde en de bezoekersstroom bleef toenemen. Met diverse verbouwingen speelde het museum in op de veranderde behoeften van het publiek. Faciliteiten werden aangepast en ook de opstelling van de instrumenten werd gewijzigd. Sinds 2012 kunnen bezoekers zelf op ontdekkingstocht en vanaf 13 oktober 2016 staan de instrumenten van de Muzikale Tour in een thematische opstelling met prachtige decors, waardoor bezoekers een beter

beeld krijgen van de historische en sociale context. En dat alles binnen de muren van een middeleeuwse kerk! Dat levert de nodige uitdagingen en akoestische vraagstukken op; waar een kleine speeldoos prima klinkt, voelt een draaiorgel zich in het nauw gedreven. Maar voor ieder collectiestuk is er een passende plek in de nieuwe opstelling.

Een museum dat wil communiceren met het publiek zal in beweging moeten blijven en steeds opnieuw een antwoord moeten formuleren op de maatschappelijke veranderingen. Wat onveranderd blijft, is de passie uit die begindagen van Museum Speelklok. De passie om andere mensen te overtuigen van de schoonheid van de instrumenten: luister hoe mooi die muziek klinkt, kijk hoe knap dat is gemaakt en ervaar zelf hoe zwaar het is om het orgel te draaien. Ofwel: zing, speel, draai, dans, lach, hoor en bewonder.

Marian van Dijk
Directeur

OUD NIEUWSCH

In de vaste rubriek Oud Nieuwsch gaan we op zoek naar leuke, interessante en grappige wetenswaardigheden afkomstig uit gedigitaliseerde historische kranten en boeken uit diverse archieven. Met ditmaal het verhaal over het ontstaan van het huidige Museum Speelklok!

tekst Rosalie Hazeleger

In 1954 ontstond er vanuit de Kring van Draaiorgelvrienden en de orgelcommissie van Stichting Stadsontspanning Utrecht de grote wens om een museum voor draaiorgels, speeldozen en andere mechanische muziekinstrumenten te starten. Daarom werd in 1954 een grote speuractie gestart naar nog bewaard gebleven en werkende exemplaren van heel veel verschillende soorten automatisch spelende muziekinstrumenten. Na twee jaar van verzamelen was het op 18 augustus 1956 dan eindelijk zover! Die dag opende meneer C.J.A. de Ranitz, als burgemeester van Utrecht, de tentoonstelling *Van Speeldoos tot Pierement*.

Zoals in het krantenartikel te lezen is, werd er voor de tentoonstelling gerekend op een opkomst van 5000 mensen. Maar dit aantal werd al snel overschreden. In tien dagen kwamen er bijna 14.000 mensen vanuit alle hoeken van Nederland kijken naar de tentoonstelling! Het grote succes stond vast, maar dit was niet het einddoel. Nog steeds wilden de Kring van Draaiorgelvrienden en Stichting Stadsontspanning Utrecht niets liever dan het openen van een museum vol zelfspelende muziekinstrumenten.

Al snel werd duidelijk dat het gemeentebestuur van Utrecht zo blij was met de tentoonstelling, dat zij besloten een bedrag van 16.000 gulden beschikbaar te stellen om de start van het museum te verwezenlijken. En tot onze blijdschap krijgen we ook nu, 60 jaar later, nog dagelijks vragen als: ‘Meneer, wanneer gaat dat grote orgel spelen?’

Pierementologisch feest bij het Hieronymusplantsoen

Stukje Parijs in Utrecht trekt vele duizenden aan

Jantje Galesloot kreeg speeldoos

(Van een onzer verslaggevers)

Meneer, mag ik eens aan het pierement draaien?, meneer wanneer gaat dat grote orgel spelen?, meneer, komt de lange Gavioli ook aan de beurt? Deze en dergelijke vragen hoort men dagelijks vele malen op de tentoonstelling Van speeldoos tot pierement te Utrecht, stellen.

Het is het bewijs dat de bezoekers veel belang stellen in het geëxposeerde. Het is ook het bewijs dat de tentoonstelling zich in een werkelijk onverwacht grote belangstelling mag verheugen. De organisatoren hadden er op gerekend, dat men een vijfduizend toeschouwers kon verwachten, maar dit aantal is woensdagavond, dus ongeveer op de helft van de tentoonstellingsduur, reeds overschreden.

Bezoekers kwamen uit verschillende delen van het land. Zo zagen we maandag nog een draaiorgelenthousiasteling, die per bromfiets van Alkmaar was gekomen om de tentoonstelling te zien, maar in hoofdzaak om de orgels te horen spelen. En zo waren er honderden liefhebbers van het kermisorgel, die speciaal daarvoor de tentoonstelling bezochten.

Utrechts Nieuwsblad 28-08-1956.
Bron Het Utrechts Archief

< Utrechts Nieuwsblad 23-08-1956.
Bron Het Utrechts Archief

Hans van den Berg tijdens het restauratieproces in 1981 en in 2016.

HET VERHAAL VAN DE LANGE GAVIOLI

tekst Hans van den Berg en Rosalie Hazeleger

Het bijzondere kermisorgel De Lange Gavioli kent een rijke geschiedenis en werd rond 1900 gebouwd in de bekende orgelfabriek Gavioli et Cie uit Parijs in hun filiaal in Waldkirch, Duitsland. Het is één van de meest luxueuze types uit die tijd en speelde tot aan de jaren ‘20 in Duitsland op kermissen bij attracties.

In 1955 werd De Lange Gavioli het eerste orgel dat vanuit zijn oorspronkelijke functie op de kermis een nieuwe functie als concertorgel kreeg. In 1956 concerteerde het dan ook voor de tentoonstelling *Van Speeldoos tot Pierement*.

Al 60 jaar lang is het orgel de muzikale parel en ambassadeur van Utrecht en speelt het tijdens feesten en concerten in de stad en provincie. Maar het orgel reisde ook de hele wereld over en speelde onder andere in Tokio, Nice en Londen, voor filmsterren en koningen!

De Lange Gavioli heeft in totaal wel vier grote restauraties ondergaan, waarvan de laatste restauratie net is afgerond door het team van orgelrestauratoren van Museum Speelklok.

Hans van den Berg, één van de restauratoren vertelt: ‘In 1981 heb ik de kans gekregen om het kermisorgel De Lange Gavioli orgeltechnisch en muzikaal te restaureren. Helaas was er destijds geen budget voor de kast en het front van het orgel. Daarom zijn deze elementen bij de laatste restauratie aangepakt. De twee andere restauratoren, Alberic Godderis en Peter van den Berg, hebben mooi werk geleverd. Ik kan u verzekeren dat zij zich met passie en liefde voor het ambacht hebben ingezet voor dit orgel. Zij hebben ervoor gezorgd dat het weer jaren mooi zal blijven spelen. Utrecht heeft daar recht op.’

FACTS & FIGURES

OMDAT CIJFERS meer zeggen dan woorden, hierbij een aantal ‘facts & figures’ van de afgelopen 60 jaar.

In 60 jaar tijd is de collectie van Museum Speelklok gegroeid naar wel

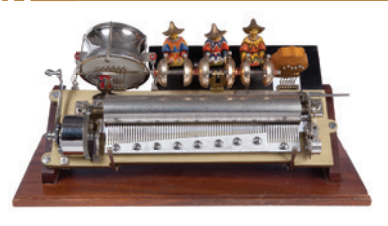
1134

zelfspelende muziekinstrumenten.

De Koppelduiker en de Chinezenspeeldoos hebben sinds de oprichting wel

75.000

keer gespeeld

Sinds het ontstaan van het museum in 1956 zijn er al minstens

146.000

rondleidingen gegeven!

In 60 jaar is het Restauratieatelier uitgebreid van één restaurator naar vijf restauratoren en er zijn, naast het reguliere onderhoud aan instrumenten, wel

120

restauraties uitgevoerd.

In 60 jaar werden er

385

lezingen gegeven buiten het museum; van bejaardentehuizen tot de grote zaal van het Beatrix Theater.

In 60 jaar tijd heeft het repertoire van collectiestukken van Museum Speelklok zich uitgebreid tot wel

12.500

melodieën.

Z I N G

S P E E L

ZING, SPEEL, DRAAI, DANŚ, LACH, HOOR EN BEWONDER

Speelklokken in allerlei soorten en maten,
een huiskamer vol gadgets, een sfeervol
orgelplein en uitgaan in een danspaleis:
Museum Speelklok is vernieuwd!

tekst Joline Stoffel

beeld Museum Speelklok, Albertine Dijkema, André Postma, Chester Griët

Al zestig jaar laten bezoekers zich verrassen door enthousiaste rondleiders die de haast magische muziek van de zelfspelende muziekinstrumenten laten horen. En juist in het jubileumjaar grijpt het museum de kans om de setting van deze succesvolle gratis rondleiding in een eigentijdser jasje te steken. Fase drie van de grootscheepse herinrichting is gereed!

De afgelopen jaren heeft Museum Speelklok hard gewerkt om de presentatie inhoudelijk te verrijken en te voorzien van een gelaagde kennisoverdracht. De moderne museumbezoeker heeft steeds meer de behoefte om, naast de bestaande rondleiding, ook zelf dingen te ontdekken en te kunnen doen. Een interactieve Museum Expeditie werd daarom in twee eerdere fases van de herinrichting (in 2012 en 2013) gerealiseerd. Op speelse wijze kan men hier de drie pijlers van het museum - muziek, techniek en geschiedenis - ervaren in de *Techniekzaal*, het *Herenhuis*, het *Hoorspel* en het *Observatorium*.

En terwijl we het bouwstof van de Museum Expeditie afklopten, werden de eerste plannen alweer gesmeed om ook het handelsmerk van Museum Speelklok, de rondleiding, te vernieuwen. Nu, in 2016, is het zover! Met zeer veel trots presenteren we onze vernieuwde Muzikale Tour!

WIJ ZIJN VERNIEUWD

D R A A I

L A C H

MUSEUM SPEELKLOK MAGAZINE 75 | 7

WELKOM IN MUSEUM SPEELKLOK!
De rondleiders van het museum heten je vol
passie en enthousiasme welkom, om je

vervolgens mee te nemen in de wondere wereld van de zelfspelende muziekinstrumenten. Ze vertellen anekdotische verhalen en demonstreren de instrumenten. Er klinkt muziek en er wordt gedanst. Vanaf nu is dat, gelukkig, niet anders! De reis door de tijd krijgt nu echter meer handen en voeten. De instrumenten zijn anders gegroepeerd en vertellen nieuwe verhalen in een thematische opstelling. Dat biedt de rondleider de ruimte om ook meer in te spelen op de behoefte van de bezoekers. Is een groep vooral technisch geïnteresseerd? Geen probleem! Een rode draad is zo gevormd. Ook op het gebied van muziek en geschiedenis zijn er klinkende verhalen te over. Er zijn meer instrumenten te zien en te horen dan ooit. Oude bekenden krijgen nieuwe burens in de vorm van instrumenten die terug zijn van weggeweest. Kortom: welkom in het vernieuwde Museum Speelklok!

ZING, SPEEL,

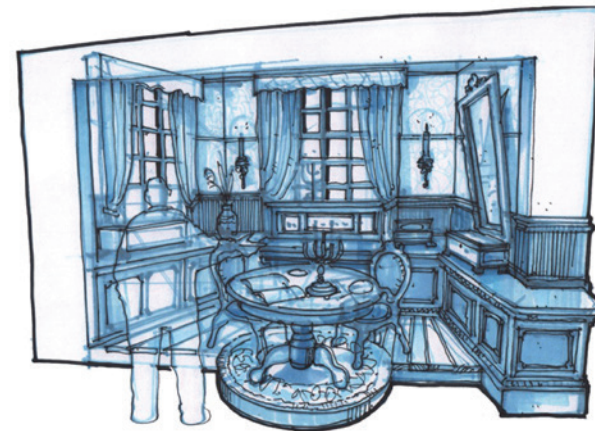
DRAAI, DANS, LACH,

{ VAN HUISKAMER TOT DANSPALEIS

Speelklokken in allerlei vormen en maten: dat is het eerste thema van de rondleiding. Maar, wat doet dat schilderij daartussen? Of een prachtige stulp met kolibri's? Ja, ook dát zijn speelklokken! Klokken voorzien van een speelwerk. Aan deze bijzondere instrumenten dankt Museum Speelklok zijn naam. Het geheel van de klok, het uiterlijk en de muziek, representeert de tijd waarin de klok gemaakt is.

Dat geldt ook zeker voor het volgende thema. Meer dan ooit krijgen Speeldozen aandacht in de Muzikale Tour. Ze verrassen de bezoekers zonder meer met hun verfijnde klanken, afkomstig uit haast eenvoudige, bruine kisten. Hierin werden de meest prachtige speelwerken met een groot bereik gemonteerd: het gaat hier écht om de kwaliteit van de muziek.

De *Huiskamer* ziet er vervolgens uit als een 19e-eeuwse pronkkamer. Deze kamer is over de top gedecoreerd met tierelantijnen, maar dan wél helemaal wit gestileerd. Op deze manier springen de hoofdrolspelers, onze instrumenten, er optimaal uit en krijg je een heel goed beeld van hoe ze vroeger bij de mensen thuis stonden. De rondleider zal, net als de 19e-eeuwse heren des huizes destijds, de pronkstukken vol trots demonstreren!

Schets Huiskamer van André Postma

En wanneer je deze exclusieve huiskamer weer verlaat, sta je ineens op straat. Op het gloednieuwe *Orgelplein* ga je terug in de tijd en luister je naar instrumenten die ruim een eeuw geleden op straat van zich lieten horen. Van de straatpiano's en buikorgels, tot de alom bekende pierelementen en kermisorgels. Deze instrumenten staan nu sterker dan ooit: in de suggestie van hun natuurlijke habitat, de straat, krijgen ze nog meer aandacht dan voorheen.

Schets Orgelplein van André Postma

HOOR
EN BEWONDER

De rondleider vertegenwoordigt de orgelman, die een onmiskenbaar onderdeel is van de Hollandse straatcultuur en natuurlijk niet in het verhaal mag ontbreken.

De thematische indeling komt tot een absoluut hoogtepunt in het *Danspaleis*. Hier staan de instrumenten uit de uitgaansgelegenheden van weleer. Ze doen je werkelijk geloven dat je in de roaring twenties bent beland! Men kan genieten van de orchestrions die klinken als vijftienkoppige orkesten, of swingen op de tophits van vroeger én nu gespeeld door de imposante dansorgels.

{ KLINKENDE VERHALEN

Eigenlijk is één dagje Speelklok niet meer voldoende. In de ruimtes van de Muzikale Tour kunnen de bezoekers nu ook zelf verdieping opzoeken, dankzij de gelaagde kennisoverdracht. Voor of na de rondleiding kun je op eigen gelegenheid eindeloos dwalen door de wondere wereld van de zelfspelende muziekinstrumenten. De eerder genoemde thema's vertellen elk hun eigen verhalen. Over bijvoorbeeld makers en verschillende technieken. Maar ook over de vroegere eigenaren of luisteraars. Over de huizen en plekken waar ze stonden. Over de vernuftige techniek en de muziek. Over buitenbeentjes en gemene delers. Over waar ze gemaakt werden en waar ze naartoe gingen. Over vroeger, nu én de parallellen daartussen. Allemaal klinkende verhalen.

Per thema zijn er verhalen en anekdotes die meer verdieping geven op het gebied van: *muziek, techniek en geschiedenis*. Bezoekers kunnen een route kiezen die ze het meest aanspreekt. Ook is er, niet alleen voor buitenlandse toeristen, een echte *Holland-route*! Daarin worden bij verschillende instrumenten verrassende verbanden gelegd tussen Nederland en de rest van de wereld, op het gebied van de mechanische muziek. De anekdotes die tot nu toe verscholen bleven, worden toegankelijk gemaakt. In het vernieuwde Museum Speelklok gaan ongedwongen kennisoverdracht en verwondering hand in hand!

Ook zijn er kijkdozen met miniatuurhuiskamers die een indruk geven van de technische hoogstandjes in hun oorspronkelijke setting. Bij historische afbeeldingen van verschillende straatorgels kan men naar de bijpassende muziek luisteren uit de juiste tijdperiode. Een schaalmodel van een speeldoos en orchestrion zijn voorzien van filmische beelden. In het eerste geval zie je welke techniek de muziek tot klinken brengt. In het tweede geval zie je hoe het eruit zou zien als levende muzikanten het stuk zouden spelen! Op zoek naar nog meer informatie? Uiteraard staan ook in deze nieuwe zalen weer digitale kennisbanken waarin de bezoekers zelf nog veel meer informatie over de desbetreffende instrumenten kunnen vinden. Kortom: kom en zing, speel, draai, dans, lach, hoor en bewonder!

TROTSE VRIEND VAN MUSEUM SPEELKLOK

Ik ben al 40 jaar vriend van het museum. Mijn eerste bezoek was in 1962 met mijn oudste broer en twee jongere zusjes. Prachtig vonden we het. We mochten zelfs draaien aan het kleine orgeltje. Na een verhuizing in 1964 naar Zeist kwam ik vaker in het museum. Ik mocht dan van de rondleider, de heer Heil, altijd draaien aan De Aalster Gavioli.

Waarom ik vriend ben van het museum? Als draaiorgelliefhebber kom ik goed aan mijn trekken, terwijl ik ook al vanaf mijn jeugd belangstelling had voor andere mechanische muziekinstrumenten. Het museum kwam gewoon al vroeg op mijn pad. Van zo'n museum ben je dan vanzelfsprekend vriend.

De collectie draaiorgels neemt voor mij een belangrijke plaats in. Ik bezoek het museum regelmatig op de concertavonden en andere bijeenkomsten. Ik kan het iedereen dan ook aanraden om dit vrolijke museum te bezoeken!

Ries van Beek,
Vriend van Museum Speelklok sinds 1976

In de rubriek Een nadere kennismaking met... staat in elk Museum Magazine een interview met een medewerker van Museum Speelklok.

EEN NADERE KENNISMAKING MET... HANNY VAN ROOYEN

Een vriendelijk gezicht dat al zo'n 30 jaar lang, bijna dagelijks, te vinden is in Museum Speelklok. Hanny van Rooyen zorgt ervoor dat al onze museumbezoekers elke dag weer binnenkomen in een fris en schoon museum.

tekst Rosalie Hazeleger

Hanny, hoe ben je hier precies terecht gekomen?

Ik ben hier begonnen met werken tijdens avondpartijen en via de avondpartijen werd ik gevraagd om in de middagen in het café van het museum te werken. Mijn broer was destijds huismeester in het museum en vroeg mij uiteindelijk of ik hier in de ochtenden als schoonmaakster aan de slag wilde. Ik heb dat toen afgewezen omdat ik het zielig vond voor de oude mensen. Ik werkte in die tijd namelijk in de ochtenden als bejaardenverzorgster en die mensen hechten zo veel waarde aan je.

Maar toch heb je het schoonmaken later wel op je genomen?

Ja, destijds heeft mijn zus, Nanny, de baan aangenomen en een tijd later kwam haar collega te overlijden. Toen heb ik alsnog gezegd dat ik het schoonmaken samen met haar wilde oppakken. Ik ben toen in eerste instantie gaan werken voor een extern schoonmaakbedrijf,

maar ik heb direct tegen ze gezegd dat ik alleen bij Museum Speelklok wilde werken. En dat heb ik dus zwart op wit vast laten leggen.

**Museum Speelklok voelt
voor mij een beetje als
thuis komen**

Waarom is Museum Speelklok voor jou een fijne werkomgeving?

Ja, ik werk hier al zo lang en ik vind de mensen erg leuk en vriendelijk. Het is voor mij door de jaren heen echt een vertrouwde omgeving geworden. Museum Speelklok voelt voor mij een beetje als thuis komen.

Heb je tijdens je werk ook veel contact met de bezoekers?

Ja, het gebeurt best vaak dat bezoekers mij aanspreken tijdens mijn werk. Laatst stond er bijvoorbeeld een kindje met haar opa en oma bij de toiletten en liet enthousiast vallen: 'Oma, het is hier spik en span!' Ik krijg ook vaak vragen en opmerkingen van bezoekers als: 'Wat een werk! U doet dat

toch niet elke dag? Het ziet er zo keurig uit!' Dat zijn leuke momenten.

Je hoort natuurlijk ook dagelijks orgelmuziek. Ben je daar door de jaren heen ook een beetje verslaafd aan geraakt?

Ik zal je vertellen dat ik de muziek af en toe niet eens meer opmerk, haha. Ik hoor het wel wanneer er bijvoorbeeld een vreemd of nieuw liedje is, of als er iets misgaat. Maar als het gewone repertoire klinkt, dan hoor ik het niet echt meer. Een echte fan van orgelmuziek wil ik mijzelf niet noemen. Ik luister er thuis niet naar. Wanneer ik thuiskom vind ik het juist lekker om gewoon even de stilte om mij heen te hebben, omdat het in het museum altijd zo rumoerig is. Gewoon even helemaal niks horen, dat vind ik ook wel fijn. Mijn man staat op met muziek en gaat ermee naar bed en ik zeg dan weleens: 'nu even niet.'

Geen echte fan van orgelmuziek dus, heb je wel een favoriet collectiestuk?

Jazeker, ik vind de Japanse dame en de Chinese heer heel erg mooi. Dat vind ik al vanaf het begin, die trekken mij gewoon erg aan. Maar ook de hele kleine snuifdoosjes met die prachtige vogeltjes. Die zijn zo verfijnd.

EERSTE EN LAATSTE AANKOPEN VAN MUSEUM SPEELKLOK

tekst Anne-Sophie van Leeuwen

Dat de tentoonstelling *Van Speeldoos tot Pierement* in 1956 een groot succes was, kwam al eerder in dit magazine aan bod. Mensen vanuit alle hoeken van Nederland konden instrumenten zien en horen die de gehele geschiedenis van het pierement uitbeeldden. Van Flötenuhren, serinetten, buik-orgels en cilinderorgels tot een Gavioli-boekorgel. Daarnaast was er een verzameling speeldozen, een verzameling mechanische piano's en andere instrumenten zoals een café-cilinderpiano met muntinworp, een boeken-piano, een gedeeltelijk mechanisch spelende citer en een Mignon-orgeltje.

{ DE EERSTE AANKOPEN

Rondom de tentoonstelling werden de eerste drie collectiestukken, die de basis zijn gaan vormen voor de collectie van Museum Speelklok, aangekocht. Het zijn inventarisatienummers 0001, 0002 en 0003, drie Flötenuhren. Romke de Waard vertelt erover in de *Catalogus Nationaal Museum van Speeldoos tot Pierement*; de eerste bestandscatalogus van het museum uit 1972. Oud-chef van het Restauratieatelier, Dick van Minnen, weet zich te herinneren dat de drie Flötenuhren zijn aangekocht bij een Maastrichtse antiekhandelaar. De aankoop werd mogelijk gemaakt door de financiële hulp van het gemeentebestuur van Utrecht, op aanmoediging van de toenmalige wethouder van Culturele Zaken, de heer H. van de Vlist.

Op de oude foto staan twee van de drie Flötenuhren, helemaal links inv. 0003, ernaast 0002. De foto werd genomen tijdens de tien dagen durende tentoonstelling. Recent (in 2012) werd inv. 0003 gerestaureerd. Deze is nu te bewonderen in het

Herenhuis, als onderdeel van de Museum Expeditie, de individuele tour voor museum-bezoekers. Inv. 0002 staat op dit moment in het depot.

{ LAATSTE AANKOOP

In de zestig jaar dat het museum nu bestaat zijn veel belangrijke aankopen gedaan. Recentelijk nog, werd een Pneuma Accordéon-Jazz Orchestrion met automaten op een veiling aangekocht. Dit gebeurde met gelden van de Stichting Vrienden van Museum Speelklok en de BankGiro Loterij. Twee bijna levensgrote bewegende poppen bespelen een accordeon en percussie. Een beetje houterig brengen ze Franse chansons ten gehore. Ze nemen je terug naar de tijd van het interbellum, de periode tussen de Eerste en Tweede Wereldoorlog. De twee figuren beelden twee beroemde muzikanten uit die tijd uit. De accordeonist is Tino Rossi (1907-1983), een Franse chansonnier en acteur. De drummer is Jimson uit Martinique, beroemd ten tijde van de roaring twenties. Het orchestrion heeft een papieren rollensysteem en werd in Frankrijk vervaardigd

rond 1930-1935. Het mechaniek kwam bij de firma Gastaud en Raibaut te Nice vandaan en de leverancier van de instrumenten was J. Bodson uit Parijs. De oplage van fabricage is niet hoog geweest, er werden er maar twintig vervaardigd. Daarvan zijn er nog maar acht over de hele wereld bekend, bijvoorbeeld in het Deutsches Musikautomaten Museum in Bruchsal (Duitsland) en in de Robson collectie in Australië.

De Double Tino is zéér uitzonderlijk als concept en in zijn ontwerp. Er zijn geen andere voorbeelden bekend van levensgrote figuren die een jazzband imiteren uit de periode van de jaren 30 van de 20e eeuw. Het instrument lijkt het midden te zijn tussen een orchestrion en een automaat (bij automaten speelt de muziek over het algemeen een bijrol en dat is hier zeker niet het geval).

De planning is het instrument in 2017 te restaureren en na restauratie een plek in de vaste opstelling van het museum te geven. Tot aan die tijd moet iedereen dus nog even geduld hebben!

TENTOONSTELLING MUZIEKDOOSJES

VOL MET HERINNERINGEN VAN **BEKENDE** EN **ONBEKENDE** UTRECHTERS

Vanaf donderdag 24 november is er in Museum Speelklok een bijzondere, echt Utrechtse, tentoonstelling te zien. Samen met RTV Utrecht deed Museum Speelklok het afgelopen half jaar oproepjes aan mensen uit de provincie Utrecht om met hun muziekdoosje, in welke vorm dan ook, mee te doen aan deze tentoonstelling. Het verhaal bij de instrumentjes vonden we daarbij belangrijker dan het speeldoosje zelf. En wat een reacties kregen we! En wat een verhalen!

Tekst Ebelin Boswinkel

TENTOONSTELLING

In de tentoonstelling lees en hoor je de bijzondere, pakkende, soms emotionele maar vooral prachtige herinneringen die mensen hebben aan een muziekdoosje. Verhalen over verre oorden, oude vrienden, overleden geliefden, pasgeboren baby's, strenge ouders en memorabele feestdagen. Maar ook toeval, hoop en geloof spelen soms een rol in de verhalen bij de instrumentjes. De ingezonden muziekdoosjes lopen uiteen van speeldoosjes voor boven de wieg, muziek makende tafeltjes, serieuze platenspeeldozen, kitscherige souvenirs tot knuffels en nog veel meer! Uiteraard zijn alle muziekdoosjes in de tentoonstelling te bewonderen! Door hun bijzondere verhalen zijn het allemaal zonder twijfel heuse museumstukken geworden. Museum Speelklok laat daarnaast ook nog enkele muziekdoosjes uit eigen collectie zien.

DOCU

In het weekend van 26 en 27 november zendt RTV Utrecht de DocU *Daar zit muziek in* uit, gemaakt rondom deze bijzondere tentoonstelling.

Herinnering

WAT *Tafeltje met speelwerkje*
VAN *Yvonne van Straalen*
UIT *Utrecht*

In het huis van de opa en oma van Yvonne stond een grote Chinese vaas met gedroogde rietpluimen op een klein tafeltje. De kamer was chique en niet voor het dagelijks gebruik.

Yvonne heeft nooit op de banken in deze mooie kamer mogen zitten. Eén keer per jaar, met oud en nieuw, werd het kleine tafeltje tevoorschijn gehaald. De grote mensen dronken rode wijn en de kinderen een glaasje Cassis. Ademloos keken de kinderen naar het tafeltje dat voor deze ene keer mocht spelen! Yvonne en haar zusje hadden de, speciaal voor deze bijzondere gelegenheid gemaakte, rode broekpakjes aan. Een moment om nooit te vergeten. Het tafeltje staat nu bij Yvonne in huis, gewoon in de woonkamer!

MUSEUM MAGAZINE SPEELKLOK

NUMMER 75, OKTOBER 2016

COLOFON

Museum Magazine Speelklok is een uitgave van Museum Speelklok en de Stichting Vrienden Museum Speelklok.

© Copyright by the publishers.
ISBN 1383-0112

REDACTIE EN BIJDAGEN

Hans van den Berg
Lisette Biere
Ebelin Boswinkel
Marian van Dijk
Rosalie Hazeleger
Anne-Sophie van Leeuwen
Joline Stoffel

REDACTIESECRETARIAAT

Steenweg 6
3511 JP Utrecht
Telefoon: 030 231 27 89
www.museumspeelklok.nl

ONTWERP

Roy Verhaag, www.rrook.nl

FOTOGRAFIE

A10design
Chester Griët
Museum Speelklok

DRUK

Drukkerij Libertas

LOSSE NUMMERS

Voor €2 verkrijgbaar in de museumwinkel. Vrienden van het museum krijgen het magazine gratis toegezonden.

DIGITALE NIEUWSBRIEF

Op de hoogte blijven van de museum-activiteiten en meer? Aanmelden voor de nieuwsbrief kan via onze website.

VOLG ONS OOK OP

Facebook, Twitter, Instagram & Youtube onder de naam /MuseumSpeelklok

AGENDA

{ WIJ ZIJN VERNIEUWD!

Ontdek vanaf 13 oktober het vernieuwde Museum Speelklok en stap met de hele familie een vrolijke en muzikale wereld uit vervlogen tijden binnen.

{ HERFSTVAKANTIE

{ HET SPROOKJE VAN DE CHINESE NACHTEGAAL

Kom van 15 t/m 23 oktober naar de muzikale familievoorstelling over Het sprookje van de Chinese Nachtegaal.

{ ZONDAG 20 NOVEMBER

{ SMARTLAPPEN FESTIVAL

Zondag 20 november kan iedereen in het museumcafé van Museum Speelklok terecht voor echte tranentrekkers, schuimend bier en heerlijke Hollandse hapjes.

{ VANAF 24 NOVEMBER

{ TENTOONSTELLING MUZIEKDOOSJES

Vanaf 24 november is de tentoonstelling *Muziekdoosjes*, vol met herinneringen van *Utrechters* te bewonderen in Museum Speelklok.

{ KERSTVAKANTIE

{ HET VERHAAL VAN DE SNEEUWKONINGIN

In de kerstvakantie is het muzikale voorleessprookje van *De Sneeuwkonigin* dagelijks te beluisteren.

{ 6 DECEMBER T/M 8 JANUARI

{ KERST IN MUSEUM SPEELKLOK

Van 6 december 2016 t/m 8 januari 2017 wordt Museum Speelklok weer ondergedompeld in kerstseren. Er is non-stop kerstmuziek vanuit alle hoeken van het museum te horen en de Muzikale Tour krijgt weer een echt kerstintje.

{ KINDERRONDLEIDINGEN

Het hele jaar door is er elke woensdag-, zaterdag- en zondagmiddag om 14.00 uur een vrolijke kinderrondleiding in Museum Speelklok.

ZIE VOOR MEER INFORMATIE EN DE ACTUELE AGENDA
WWW.MUSEUMSPEELKLOK.NL.

